

QIZIL KÜLÇƏSİ

Bu günlərdə Qətran Təbrizinin "Seçilmiş əsərləri" mərhüm Mircələ Zəkinin tərcüməsində "Nafta Press" nəşriyyatında ərsəy goldı. Çox təsəffüf ki, seirəvərlər təqdim etdiyi bu yüksək səviyyəli tərcümə kitabının sevinçini yaşamaq səadəti 17 may 2019-cu ilədən başçılıq xəstəliyindən döyünlər. Mircələ Zəkiyə nəşrənəmə.

Mircələ Zəki adı tərcüməçilərdən deyildi, o hər sözün üstündə nəqo yarpağı kimisi usır, şairin demək istədiyi müstəqim və möcüzə monaların hamisini orijinalin öz bührində dilməzdən soyluşa bildirdi. Tərcümə işinə başlamazdan o, öncə iñi dünənəsəna daxil olacaq şairi bir alını kimi tödüş edir, onun bütün yaradıcılığını ayrındır. Nizami Gəncəvidən etdiyi tərcümələrə yazdırılmış zərərli tələblərə uyğunlaşdırıldı, doktorluq dissertasiyası meydana gəldi. O, orta yəzil klassik poeziyaya daxıl olan İlm-i-Druz, ilm-Qafıyo, ilm-Bodr, ilm-Balagöt, ilm-Fosahot, ilm-Kələm kimini elmləri mükəmməl etməyən çətən tərcümə sonutu ozuñ pəço seçdi. Mircələ Zəki klassik poeziya elmlərinin homokondisi, özü kimi texniki sahoni seçən də, monovi

dünyamızın kamıl bilicisi, üzün illər çalıqlığı Nəfiit və Kimya İnstitutundan olavaş, həmdə AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda məsləhətçi işləmə teknika elmləri namizədi Əhmədəgəl Əhmədovdan ənənəvi. Çox xoottus olsun ki, tərcümə sonutundan öz dost-sənət olan alim-sənət haqqında ümumi biliklər yox dorocasındır.

Mircələ Zəki - Mircələ Mirzə oğlu Zəkiyev 10 noyabr 1945-ci ilə Bakının Məşətə qəsəbəsində dünyaya gəlit. 1962-ci ilde qəsəbədəki 128 saylı orta məktəb bitirdikdən sonra, alyoşa könəm möqsədi ilə omok foaliyyətindən başlayıb. 1972-ci ilde Azərbaycan Politexnik İnstitutunun mexanika fakültetinin məzuni olmuşdur. Uzun maddət ixtisası üzrə məxüttölf yerlərdə işləsi də, farslılıq idarəyyatçı orijinalər oxumaq hovası olsa rəhat buraxırmış. Şəhər isteklədin olmasından məxüttölf odəbi türkistər, şəir möcəllərində aktiv iştirak edib.

mi surasının 28 iyun 2011-ci il tarixli (protokol № 6) iclasının qararı ilə "Muallim" nəşriyyatında nəşr olunub.

2011-ci ilədə Mövlana Bahar Şirvaninin "Divan-i Mircələ Zəkinin tərcüməsinə "Nafta-Press" nəşriyyatında çap edilib. Nizami Gəncəvinin "Xostrov ve Şirin" əsəri AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu Elmi Şurasının 23 iyun 2016-ci il tarixli (protokol № 5) iclasının qararı ilə 2018-ci ilədə "Qanun" nəşriyyatında işq üzü görüb.

Qətran Təbrizinin yaradıcılığına müraciət edən her kəs, farslılıq ilk şairlerimizden biri kimi, 1000 il qabaq yaşaması və böyük sonatkarımızın lügət tərkibini birinci növbədə mükemmel bilməlidir, çünki on bər oşr orzindo lügəvi menalarını dayışan sözlər cəxdir. Bundan əlavə, klassik poetika qanunlarını mükəmməl bilməden yaşıx tərcüməsini yaratmaq mümkün deyil. Kitabın 140-ci sohifəsində yer almış bir qito nümunəsinə orijinali ilə müqayisə edək:

*Mənsiz nə içər may, nə edar şadlığa rəğbət,
Daim belə olmuş, belə olsun o pərvəz.*

*Mən yar qəmin çəkmirəm, asudəyəm ondan,
Dövrən sitəməndən edirəm bir belə foryad.*

Orijinal:

*Bimən nəkəmədə sadı, və bimən naxurədə may,
Həmvarə çənan budo və peyvəsta çənin bad.*

*Ba nəlvəf fəryadəmə bu xəhəs qollaş,
Bərgoşte-zəmənə həme za xəhəs-fəryad.*

Kitabın 139-cu sohifəsində yer almış qito əzə mövət tutumundan başqa, orijinalın ifa tərzində cəyinli etihadı edir:

*Bu bəş-üç günük evdə mehman ikən,
Meyl qılmaq xəsiliyi na rəvə?*

*Yatacaşan bu torpaq altuda
Gər yaqın var indi zər-ziba.*

*Xeyri yox, gərci həmdəmən var çox,
Gedəcəksen məzərə tək-tənəh.*

Orijinal:
*Bəsərəye se-panc mehmanra
Del nəhədən be mənsəki na rəvə?*

*Zire-xak andərunut bayad xoş
Gərcə əknunut xab bər dim ast.*

*Ba kəsan budənət, çed sud konad?
Ke bequr ondənən sudon tənəh.*

"Bahariyyo bo buluda xıtəb" qəsədəsinin tərcüməsinin, hər bir beti sözəsiz orijinal-dəki kimi, ritmiyələ düzgün tərcümə olunub. Bir betə baxaq:

*Gəhi yelər sonə kööhəl, gəhi göyər sonə məskən
Gəhi cillər sonə maskən, gəhi dərəyə sonə modən.*

Orijinal:
*Gəhi badat bovdə markəb,
gəhi çərçət bovdə meydan,
Gəhi burradə bovdə maskən,
gəhi bəhrət bovdə madən.*

"Mərkəb" sözü müniələn heyvan deməkdir, tərcüməçinin "köhnə" sözünün işlədiyi məsələnin mənasını qorumaqla daha tosiflidi.

Mircələ Zəkinin bu kitabə daxılı olan bütün tərcümələri gərgin zohmöt, böyük istedadlı notacısıdır. Qətran Təbrizinin "Seçilmiş əsərləri"ndəki dilimizdə soslondırılan şeirlərin hamisi orijinalərə sadıqlıylı tərtf olunur, qızıl küləsi kimi qymatlıdır.

Hacı Firudin QURBANSOY
Məryamxanım MİRÇƏLƏLALQIZI